

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

МОРОЗОВ ОЛЕКСІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ

УДК 342.951

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАБІЛІТАЦІЇ
ТА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ УКРАЇНИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Ужгород – 2025

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Приватній установі
«Науково-дослідний інститут публічного права».

Науковий керівник –

доктор юридичних наук, професор
Головка Катерина Володимирівна,
Державне некомерційне підприємство
«Державний університет «Київський авіаційний інститут»,
професор кафедри теорії держави і права,
конституційного та адміністративного права
факультету права та міжнародних відносин.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, доцент
Буга Ганна Сергіївна,
Донецький державний університет внутрішніх справ,
начальник відділу організації наукової роботи;

кандидат юридичних наук
Білак Наталія Ігорівна,
Інститут права та безпеки
Одеського державного університету внутрішніх справ,
викладач кафедри кримінально-правових дисциплін.

Захист відбудеться «09» грудня 2025 року о «13⁰⁰» годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 61.051.07 Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» за адресою: 88000, м. Ужгород, пл. Народна, 3 (зала вченої ради).

З дисертацією можна ознайомитися в національній бібліотеці Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» за адресою: 88000, м. Ужгород, вул. Університетська, 14.

Автореферат розісланий «09» листопада 2025 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Т.П. Попович

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Питання реабілітації та соціалізації військовослужбовців з початком повномасштабного вторгнення росії на територію України набуло надзвичайної актуальності. На сьогодні дуже важливо забезпечити підтримку військовослужбовців, осіб, які отримали травми різного ступеня у ході бойових дій, зазнали психологічного впливу, що негативно відобразилось на стані їхнього фізичного та психічного здоров'я. З початком вторгнення країни-агресора на територію нашої держави життя людей змінилось, зазнало переоцінки цінностей, суспільство набуло більшої життєстійкості. Водночас слід визнати, що наша країна не була цілком готова до таких викликів. Так, станом на липень 2024 року в Україні налічується приблизно 1,3 мільйона ветеранів війни, за прогнозами Міністерства у справах ветеранів, після завершення війни кількість ветеранів та членів їхніх родин може зрости до 5–6 мільйонів осіб, а за даними МОЗ тільки у 2024 році у закладах охорони здоров'я Міністерства оборони України пройшли реабілітацію понад 20 тисяч військовослужбовців ЗСУ. Загалом майже 50% діючих військових потребують медичної та психологічної реабілітації, за прогнозами експертів після завершення війни такої реабілітації потребуватимуть більше 130 тисяч військових. Такі виклики зумовлюють необхідність суттєво переглянути Державну політику реабілітації військовослужбовців як у напрямі забезпечення належного публічного адміністрування цієї сфери, створення мережі реабілітаційних центрів, так і щодо необхідності удосконалення адміністративно-правового регулювання цієї сфери в напрямі розробки та затвердження Державної та муніципальних програм реабілітації, відкриття (ліцензування) реабілітаційних центрів, сертифікації медичного персоналу, виділення та розподілення державних субсидій, забезпечення державного та публічного контролю за діяльністю у цій сфері.

Такий фактор зумовлює необхідність удосконалення адміністративно-правового регулювання реабілітації та соціалізації військовослужбовців, застосування системних підходів до розробки комплексної програми реабілітації та соціалізації військовослужбовців та наукового обґрунтування умов та порядку її реалізації.

Адміністративно-правовому забезпеченню захисту соціальних прав військовослужбовців та членів їхніх сімей присвячені роботи таких вітчизняних науковців, як: Н.О. Армаш, Д.М. Белов, Ю.М. Бисага, Н.І. Білак, Г.С. Буга, В.М. Галуцько, К.В. Головка, Д.В. Журавльов, Р.А. Калюжний, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, І.М. Копотун, І.М. Коропатнік, О.В. Кузьменко, Я.В. Лазур, Р.В. Миронюк, О.А. Моргунов, Н.М. Оніщенко, С.В. Петков, В.М. Сущенко, В.І. Теремецький, І.М. Шопіна та інші.

Близькими до тематики адміністративно-правового регулювання реабілітації та соціалізації військовослужбовців України є роботи таких авторів, як: С.Л. Шостак (досліджував особливості публічного управління у сфері реабілітації військовослужбовців Збройних сил України у рамках єдиного медичного простору охорони здоров'я України); Т.П. Макарова (досліджувала адміністративно-правове забезпечення захисту соціальних прав військовослужбовців та членів їхніх сімей в Україні), К.М. Куркова, Л.І. Луценко-Миськів (аналізують стан чинного законодавства у сфері медичної реабілітації та пропонують зміни для його вдосконалення); О.А. Івахненко, О.В. Новиков, А.М. Глущенко (виокремлюють специфіку правового регулювання реабілітаційної допомоги військовослужбовцям у період воєнного стану, висловлюють пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства України, яке регулює надання реабілітаційної допомоги).

Водночас аналіз сучасних досліджень реабілітації військовослужбовців дає можливість зробити висновок, що однією із вад розвитку системи реабілітації та соціалізації військовослужбовців в Україні є недостатній рівень адміністративно-правового регулювання цієї сфери, що й зумовлює актуальність проведеного дослідження, його наукове та практичне значення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Роботу виконано в рамках планів науково-дослідної роботи Приватної установи «Науково-дослідний інститут публічного права».

Проблематика дисертації корелюється з низкою загальнонаціональних стратегічних концепцій та актів, зокрема із Воєнно-медичною доктриною України, яка затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2018 року № 910, Державною цільовою програмою з медичної, фізичної реабілітації та психосоціальної реадaptaції постраждалих учасників Революції Гідності, учасників антитерористичної операції та осіб, які брали участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримуванні збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, на період до 2023 року, яка затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 05 грудня 2018 року № 1021, а також указів Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»; від 14 вересня 2020 року № 392/2020 «Про затвердження Стратегії національної безпеки України» та ін.

Мета дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає у тому, щоб на підставі аналізу чинного законодавства України та зарубіжних країн, а також вітчизняних, міжнародних наукових джерел і статистичних даних з'ясувати адміністративно-правові засади реабілітації та соціалізації військовослужбовців України, сформулювати авторські пропозиції із підвищення ефективності їх реалізації. Для досягнення вказаної мети в дисертаційній роботі поставлено й вирішено такі основні *задачі*:

- з'ясувати сутність реабілітації та соціалізації військовослужбовців України та їх складники;

- виокремити реабілітацію та соціалізацію військовослужбовців України як об'єкт адміністративно-правового регулювання;

- окреслити систему адміністративно-правового регулювання реабілітації та соціалізації військовослужбовців України, визначити її вади та перспективи удосконалення;

- розкрити поняття та сутність адміністративно-правового механізму забезпечення реабілітації та соціалізації військовослужбовців в Україні;

- виокремити систему суб'єктів адміністративно-правового забезпечення діяльності сфери реабілітації та соціалізації військовослужбовців України;

- охарактеризувати інструменти адміністративно-правового забезпечення діяльності сфери реабілітації та соціалізації військовослужбовців України;

- з'ясувати досвід окремих країн НАТО та Держави Ізраїль щодо адміністративно-правового забезпечення реабілітації та соціалізації військовослужбовців;

- систематизувати та виокремити дієві методики реабілітації військовослужбовців в Україні, які потребують належного адміністративно-правового регулювання, охарактеризувати реалізовані приклади належного адміністративно-правового забезпечення діяльності сфери реабілітації та соціалізації військовослужбовців України з урахуванням міжнародного досвіду.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у сфері публічного адміністрування та адміністративно-правового регулювання реабілітації та соціалізації військовослужбовців в Україні.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади реабілітації та соціалізації військовослужбовців в Україні.

Методи дослідження. У роботі використано сукупність методів наукового пізнання, що дало змогу забезпечити системність та єдність дисертаційної роботи. Методологічною основою дослідження стали загальні та спеціально-правові методи наукового пізнання. Застосування діалектичного методу дало можливість встановити сутність реабілітації та соціалізації військовослужбовців України та їх складників (підрозділ 1.1). За допомогою історично-правового методу досліджено специфіку нормативно-правового регулювання адміністративно-правових засад реабілітації та соціалізації військовослужбовців в Україні та напрями його вдосконалення (підрозділ 1.2). Формально-юридичний метод використано для аналізу адміністративно-правового механізму забезпечення реабілітації та соціалізації військовослужбовців в Україні (підрозділ 2.1), а також для з'ясування інструментів адміністративно-правового забезпечення діяльності сфери реабілітації та соціалізації військовослужбовців України (підрозділ 2.3). Вивчення системи суб'єктів адміністративно-правового забезпечення діяльності сфери реабілітації та соціалізації військовослужбовців України здійснювалось із застосуванням системного методу (підрозділ 2.2). За допомогою порівняльно-правового методу проаналізовано особливості зарубіжного досвіду та міжнародних стандартів адміністративно-правових

засад реабілітації та соціалізації військовослужбовців України, виокремлено перспективні для України напрями їх використання (підрозділи 1.3, 3.1, 3.2).

Нормативну основу роботи становлять Конституція України, законодавчі акти України, постанови Верховної Ради України, акти Президента України і Кабінету Міністрів України, нормативні акти центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, а також міжнародні нормативно-правові акти.

Емпіричну базу дослідження становлять статистичні дані Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства у справах ветеранів України за період 2020–2024 років, відомості Єдиного реєстру судових рішень України та офіційних вебсайтів суб'єктів публічної адміністрації, правова публіцистика.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є першим комплексним науковим дослідженням адміністративно-правових засад реабілітації та соціалізації військовослужбовців в Україні та перспектив їх розвитку, що враховує особливості сучасного стану наукового дослідження цієї сфери та практики реінтеграції військових. У результаті проведеної роботи сформульовано нові наукові положення і висновки, запропоновані особисто здобувачем, зокрема:

уперше:

- обґрунтовано, що реабілітація та соціалізація військовослужбовців в Україні – це комплексний процес, спрямований на відновлення фізичного, психічного та соціального функціонування захисників після поранень чи травм, що включає медичну, психологічну реабілітацію та їх соціальну реінтеграцію;

- доведено, що під механізмом адміністративно-правового забезпечення реабілітації військовослужбовців слід розуміти взаємопов'язану систему адміністративно-правових норм, що визначають права та обов'язки учасників процесу реабілітації військових, структуру та функції органів управління у сфері реабілітації військових, медико-соціальні стандарти, процедури ліцензування та акредитації реабілітаційних закладів; форм, засобів та способів адміністративно-правового регулювання; результатів адміністративно-правового регулювання у формі видання актів застосування права та прийняття управлінських рішень; їх оскарження; застосування заходів адміністративної та дисциплінарної відповідальності та забезпечення виконання прийнятих рішень;

- обґрунтовано, що одним із напрямів удосконалення адміністративно-правового регулювання реабілітації військовослужбовців є необхідність прийняття окремого Закону України «Про реабілітацію військовослужбовців України та осіб, які забезпечують обороноздатність, безпеку та правопорядок в Україні», в якому доцільно систематизувати всі напрями правового регулювання реабілітації військових – від системи органів публічного управління до реабілітаційних закладів (види, форми та порядок діяльності) та методик реабілітації;

удосконалено:

– наукові підходи до розуміння теоретичних положень «реабілітація військовослужбовців», «соціалізація військових», «реінтеграція військових у суспільство», «адміністративно-правові відносини у сфері реабілітації військовослужбовців», «адміністративно-правове регулювання реабілітації військовослужбовців», «адміністративно-правове забезпечення реабілітації військовослужбовців», «адміністративно-правовий механізм забезпечення реабілітації та соціалізації військовослужбовців в Україні»;

– підходи до градації адміністративно-правових актів, якими урегульовано відносини у сфері реабілітації військовослужбовців в Україні, на: закони, які визначають окремо право громадян на реабілітацію після медичного втручання та порядок його реалізації, закріплюють правовий статус військовослужбовців, їх право на медичне та соціальне забезпечення, в тому числі право на оздоровлення і реабілітацію; підзаконні НПА, якими визначено підстави, порядок та умови надання медичної та психологічної допомоги ветеранам війни;

– підходи до розуміння системи суб'єктів адміністративно-правового забезпечення у сфері реабілітації та соціалізації військовослужбовців України, яка є багаторівневою і складається з таких їх груп: суб'єктів формування державної політики реабілітації та соціалізації військовослужбовців України; суб'єктів реалізації державної політики реабілітації та соціалізації військовослужбовців України; допоміжних суб'єктів;

– аргументацію щодо доцільності запровадження в Україні зарубіжного досвіду (зокрема, Сполучених Штатів Америки та Держави Ізраїль) щодо реабілітації та соціалізації військових, зокрема щодо прийняття комплексного Закону України «Про реабілітацію та соціалізацію військовослужбовців України та осіб, які забезпечують обороноздатність, безпеку та правопорядок в Україні»; створення у складі Міноборони України окремого Департаменту реабілітації та соціалізації (реінтеграції) військовослужбовців України; запровадження єдиного електронного сервісу «Електронний кабінет ветерана війни» як окремого ресурсу за зразком Єдиного електронного порталу державних послуг ДІА, в якому доцільно розмістити доступ до послуг, які можуть отримувати ветерани;

дістали подальшого розвитку:

– розуміння складників адміністративно-правового регулювання реабілітації військовослужбовців, зокрема, суб'єктів правотворчості та правозастосування, які здійснюють регулювання цією сферою; об'єктів регулювання – адміністративних правовідносин, що виникають у зв'язку з наданням реабілітаційних послуг військовослужбовцям, які зазнали поранень, травм чи захворювань; видів, форм та методик реабілітації;

– розуміння сутності адміністративно-правового забезпечення реабілітації військовослужбовців як сукупності правових норм, інститутів та процедур, що здійснюються суб'єктами державної влади для встановлення умов та надання комплексних заходів з відновлення фізичного, психологічного та соціального стану військовослужбовців, які зазнали травм, захворювань або інших наслідків служби.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані у:

- *науково-дослідній діяльності* як основа для подальших наукових досліджень із відповідної проблематики;
- *правотворчій діяльності* для вдосконалення нормативно-правової бази у сфері реабілітації та соціалізації військовослужбовців в Україні;
- *правозастосовній діяльності* для вдосконалення організаційно-правового механізму реабілітації та соціалізації військовослужбовців в Україні;
- *навчальному процесі* у викладанні студентам вищих навчальних закладів дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративно-процесуальне право», «Інформаційне право», під час підготовки підрозділів підручників і навчальних посібників із відповідного навчального курсу.

Апробація матеріалів дисертації. Результати дослідження були оприлюднені та доповідалися на 2 міжнародних науково-практичних конференціях: «Modern Achievements in Legal Science and Practice» (м. Рига, Латвійська Республіка, 19–20 березня 2025 року); «Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права» (м. Кременчук, 5–7 грудня 2024 року).

Публікації. Основні результати й положення виконаного дослідження знайшли своє відображення в 7 наукових працях, серед яких 4 наукові статті опубліковані в юридичних фахових виданнях України, затверджених МОН України, 1 наукова праця – в іноземному фаховому виданні, та 2 тезах доповідей на міжнародних науково-практичних заходах.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації – 201 сторінка, у тому числі основного тексту – 160 сторінок. Список використаних джерел налічує 175 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність вибраної теми дисертації, висвітлено її зв'язок із науковими програмами, планами й темами, проаналізовано загальний стан наукової розробленості теми; визначено мету й завдання дослідження, сформульовано об'єкт і предмет, названо основні методологічні підходи до дослідження; розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення роботи, а також наведено відомості про апробацію і публікацію результатів дослідження, його структуру.

Розділ 1 «Теоретико-правові засади реабілітації та соціалізації військовослужбовців України» складається з трьох підрозділів.

У **підрозділі 1.1 «Сутність реабілітації та соціалізації військовослужбовців України та їх складники»** з'ясовано, що реабілітація військовослужбовців в Україні – це комплексний процес, спрямований на відновлення фізичного, психічного та соціального функціонування захисників після поранень чи травм, що включає медичну, психологічну та соціальну реабілітацію. Встановлено складники реабілітації військовослужбовців: медичний (покращення загального стану здоров'я, лікування наслідків поранень та травм; фізичний (відновлення рухливості та фізичної активності через спортивні програми, фізичну терапію, масаж тощо); психологічний (відновлення психологічних функцій через індивідуальну та групову терапію, арт-терапію, медитацію, роботу з травмою); соціальний (інтеграція у суспільство, яка передбачає організоване повернення до звичайного життя); професійний (допомога у поверненні до професійної діяльності, перенавчанні або працевлаштуванні); ігровий, родинний, дружній (підтримка товаришів) та енімал реабілітацію (за участю тварин). З'ясовано складники соціалізації військовослужбовців: адаптація (пристосування військовослужбовців до цивільного життя після виконання бойових завдань; підтримка (організація культурного дозвілля (відвідування театрів, кіно, музеїв) та спортивних заходів, що сприяють соціальній взаємодії); соціальна інтеграція (повернення до активного життя, інтеграція у суспільство, що охоплює різні аспекти життя). Доведено, що ці компоненти охоплюють відновлення здоров'я, психіки та функціональності, а також повернення до цивільного життя через адаптацію, працевлаштування та соціальну інтеграцію.

У **підрозділі 1.2 «Реабілітація та соціалізація військовослужбовців України як об'єкт адміністративно-правового регулювання»** зазначено, що реабілітація та соціалізація військовослужбовців України є об'єктом адміністративно-правового регулювання, оскільки це комплексне явище, що потребує державного втручання у вигляді встановлення правових норм та механізмів для забезпечення відновлення їхніх функцій та повернення до цивільного життя. З'ясовано, що адміністративно-правове регулювання реабілітації військовослужбовців – це діяльність суб'єктів владних повноважень, що спрямована на встановлення умов, механізмів та надання реабілітаційної допомоги військовослужбовцям та ветеранам. Визначено, що складниками адміністративно-правового регулювання реабілітації військовослужбовців є: 1) суб'єкти регулювання, до яких слід віднести Міністерство оборони, Міністерство охорони здоров'я, військові та цивільні заклади охорони здоров'я, а також інші суб'єкти владних повноважень, що реалізують державну політику у сфері реабілітації; 2) об'єкти регулювання – адміністративні правовідносини, що виникають у зв'язку з наданням реабілітаційних послуг військовослужбовцям, які зазнали поранень, травм чи захворювань; 3) методи, засоби та способи регулювання (розробка та затвердження програм реабілітації, відкриття (ліцензування) реабілітаційних

центрів, сертифікація медичного персоналу, державні субсидії, державний контроль за діяльністю та інші).

У *підрозділі 1.3 «Система адміністративно-правового регулювання реабілітації та соціалізації військовослужбовців України»* виокремлено систему адміністративно-правових актів, якими урегульовано відносини у сфері реабілітації військовослужбовців в Україні. Здійснено їх градацію на види за юридичною силою, зокрема на: 1) закони, які визначають окремо право громадян на реабілітацію після медичного втручання та порядок його реалізації, закріплюють правовий статус військовослужбовців, їхнє право на медичне та соціальне забезпечення, в тому числі право на оздоровлення і реабілітацію; 2) постанови КМУ, якими визначено підстави, порядок та умови надання психологічної допомоги ветеранам війни, членам їхніх сімей та деяким іншим категоріям осіб; 3) накази МОЗ України, якими закріплені плани заходів щодо медичної, психологічної, професійної реабілітації та соціальної адаптації військовослужбовців; 4) накази Міноборони України, які визначають організацію санаторно-курортного лікування, медичної та медико-психологічної реабілітації у Збройних силах України.

Визначено, що проблемними напрямками адміністративно-правового регулювання реабілітації військовослужбовців є: 1) недосконалість законодавства – існує потреба у розробці Державної програми реабілітації військовослужбовців, у вдосконаленні нормативно-правової бази та заміни підзаконних актів законодавчими, а також закріплення чіткого визначення поняття соціального захисту військовослужбовця; 2) недостатність психологічної реабілітації, наразі в Україні відсутня комплексна система психологічної реабілітації для воїнів, попри певні кроки щодо її забезпечення; 3) недостатність інфраструктури медико-реабілітаційних центрів для військових для комплексної їх реабілітації; 4) існування виключно на волонтерських засадах системи постреабілітаційного супроводження та підтримки військового; 5) низький рівень страхової медицини для військових.

Розділ 2 «Адміністративно-правовий механізм забезпечення реабілітації та соціалізації військовослужбовців України» складається з трьох підрозділів.

У *підрозділі 2.1 «Поняття та сутність адміністративно-правового механізму забезпечення реабілітації та соціалізації військовослужбовців в Україні»* зазначено, що адміністративно-правовий механізм забезпечення реабілітації військовослужбовців – це сукупність правових засобів, норм та інституцій, які використовуються органами державної влади та управління для організації, надання та координації реабілітаційних послуг військовим, що постраждали внаслідок війни, з метою їхнього повноцінного повернення до життя у суспільстві.

Встановлено, що складниками механізму адміністративно-правового забезпечення реабілітації військовослужбовців є: адміністративно-правові норми, що визначають права та обов'язки учасників процесу реабілітації військових, структуру та функції органів управління у сфері реабілітації

військових, медико-соціальні стандарти, процедури ліцензування та акредитації реабілітаційних закладів тощо; форми, засоби та способи адміністративно-правового регулювання (розробка та затвердження програм реабілітації, створення, ліквідація та реорганізація реабілітаційних центрів; розробка та застосування методик реабілітації, здійснення контролю за дотриманням норм (стандартів) реабілітації); видання адміністративних актів у сфері публічного адміністрування системою реабілітації військових; адміністративного або судового оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів публічної адміністрації у сфері реабілітації військових; застосування заходів відповідальності за порушення законодавства у сфері реабілітації військових, а також усунення причин та умов, які зумовили настання таких порушень.

У **підрозділі 2.2 «Система суб'єктів адміністративно-правового забезпечення діяльності сфери реабілітації та соціалізації військовослужбовців України»** встановлено, що всіх суб'єктів адміністративно-правового забезпечення у сфері реабілітації та соціалізації військовослужбовців України за рівнем компетенції та сферою регулювання можна поділити на три категорії: 1) суб'єктів формування державної політики реабілітації та соціалізації військовослужбовців України – нормотворчий рівень; 2) суб'єктів реалізації державної політики реабілітації та соціалізації військовослужбовців України – політико-адміністративний рівень; 3) суб'єктів організаційного забезпечення реабілітації та соціалізації військовослужбовців.

Доведено, що з метою удосконалення системи забезпечення реабілітації та соціалізації військовослужбовців України доцільним є прийняття окремого Закону України «Про реабілітацію та соціалізацію військовослужбовців України та осіб, які забезпечують обороноздатність, безпеку та правопорядок в Україні», в якому слід урегулювати всі правовідносини, які виникають у сфері реабілітації військовослужбовців, у тому числі щодо визначення системи суб'єктів реалізації державної політики стосовно реабілітації та соціалізації військовослужбовців з чітким розподіленням їхньої компетенції та визначенням конкретних форм взаємодії, закріплення правового статусу реабілітаційних закладів (видів, форм та порядку їхньої діяльності), вимог (ліцензійних вимог) та критерії відповідності закладів (установ) для надання послуг з реабілітації, в якому також визначити вимоги до персоналу, який їх надає.

У **підрозділі 2.3 «Інструменти адміністративно-правового забезпечення діяльності сфери реабілітації та соціалізації військовослужбовців України»** встановлено, що систему інструментів адміністративно-правового забезпечення діяльності сфери реабілітації та соціалізації військовослужбовців України становлять: 1) форми, засоби та способи діяльності суб'єктів владних повноважень щодо надання послуг у сфері реабілітації військових (розробка та затвердження програм реабілітації; створення, ліквідація та реорганізація реабілітаційних центрів; розробка та застосування методик реабілітації; здійснення контролю за дотриманням норм (стандартів) реабілітації; здійснення адміністративних процедур оформлення статусу ветерана); 2) видання адміністративних актів у сфері публічного

адміністрування системою реабілітації військових; 3) здійснення матеріально-технічних операцій, спрямованих на функціонування системи реабілітаційних центрів, проведення тендерних процедур на закупівлю реабілітаційного обладнання; 4) здійснення адміністративного або судового оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів публічної адміністрації у сфері реабілітації військових; 5) застосування заходів адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері реабілітації військових до органів публічної адміністрації у випадку порушення законності їхньої діяльності та заходів фінансової відповідальності до суб'єктів господарювання у цій сфері. З'ясовано системні прорахунки у застосуванні таких інструментів адміністративно-правового забезпечення діяльності сфери реабілітації та соціалізації військовослужбовців України, а також запропоновано окремі механізми їх удосконалення.

Розділ 3 «Міжнародний досвід адміністративно-правового забезпечення реабілітації та соціалізації військовослужбовців та шляхи його впровадження в Україні» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Особливості досвіду країн НАТО щодо адміністративно-правового забезпечення реабілітації та соціалізації військовослужбовців» узагальнено унікальний досвід окремих країн НАТО у забезпеченні реабілітації та соціалізації військовослужбовців, який ґрунтується на комплексному підході, що охоплює адміністративно-правові гарантії, медичну, психологічну та професійну підтримку. Виокремлено ключові аспекти досвіду країн НАТО (зокрема, Сполучених Штатів Америки, Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії та Королівства Швеція) у цій сфері, зокрема: 1) системне та комплексне забезпечення (розробку та впровадження комплексних державних програм з реабілітації та соціалізації військовослужбовців, забезпечення медичної, психологічної, соціальної та правової підтримки на всіх етапах служби та після її завершення, створення спеціалізованих реабілітаційних центрів та програм, що враховують специфічні потреби військових); 2) правове регулювання (прийняття законодавчих актів, що чітко визначають права та обов'язки військових у сфері реабілітації, а також регулювання медичного, психологічного та соціального супроводу військових, законодавче забезпечення правової допомоги військовим та їхнім сім'ям); 3) особливості соціальної адаптації (забезпечення професійної перепідготовки та допомоги в пошуку нової роботи після звільнення, надання житлової, фінансової та соціальної підтримки для полегшення переходу до цивільного життя, сприяння інтеграції ветеранів у суспільство через створення спільнот та програм залучення); 4) профілактика та раннє виявлення (проведення регулярного медичного та психологічного обстеження військових під час служби, впровадження програм профілактики посттравматичного стресового розладу (ПТСР) та інших психологічних проблем, надання психологічної підтримки безпосередньо на полі бою та після повернення); 5) партнерство та співпраця (залучення до реабілітації

громадських організацій, волонтерів та міжнародних партнерів, розробка спільних програм з міністерствами, відомствами та місцевими органами влади, обмін досвідом та найкращими практиками між країнами-членами НАТО).

У підрозділі 3.2 *«Особливості досвіду Держави Ізраїль щодо адміністративно-правового забезпечення реабілітації та соціалізації військовослужбовців»* визначено, що до пріоритетів у діяльності органів публічної адміністрації Держави Ізраїль із забезпечення реабілітації військових слід віднести психологічне відновлення за допомогою передових технологій, таких як терапія віртуальної реальності, а також фізичну реабілітацію, яку надають спеціалізовані центри. З'ясовано, що основний акцент в адміністративно-правовому забезпеченні реабілітації та соціалізації військовослужбовців Держави Ізраїль покладається на такі складники, як: 1) психологічна реабілітація (нейротехнології – активно використовуються терапія віртуальної реальності (VR) для роботи з травматичними спогадами та нейростимуляція для покращення когнітивних функцій та зниження стресу; психологічна допомога – надання психологічної підтримки у зв'язку з війною та її наслідками, зокрема для лікування гострого стресового стану); 2) фізична реабілітація (надання спеціалізованої медичної допомоги для відновлення фізичних ушкоджень, отриманих під час бойових дій, реабілітація включає протезування, фізіотерапію та інші методи відновлення функціональності); 3) швидке втручання (Держави Ізраїль надає перевагу якомога швидшому наданню психологічної та медичної допомоги після отримання травми, щоб запобігти розвитку хронічних станів). Зроблено висновок, що в Державі Ізраїль наявна найбільш ефективна система психологічної реабілітації військовослужбовців, особливо практика реабілітації посттравматичних стресових розладів (ПТСР) та інших психологічних проблем, які пов'язані з переживаннями військовослужбовцями бойового стресу.

У підрозділі 3.3 *«Реалізовані приклади адміністративно-правового забезпечення діяльності сфери реабілітації та соціалізації військовослужбовців України з урахуванням міжнародного досвіду»* систематизовано та виокремлено дієві методики реабілітації військовослужбовців в Україні, які потребують належного адміністративно-правового регулювання, зокрема фізичну (кінезіотерапію, ЛФК, протезування, реабілітацію спортом, анімал реабілітацію), психологічну (групову та індивідуальну терапію, роботу з психологічними травмами), соціальну (інтеграцію у суспільство через програми підтримки, культурні заходи, сімейну підтримку) та професійну реабілітацію (навчання, перекваліфікацію для повернення на ринок праці).

Охарактеризовано реалізовані приклади належного адміністративно-правового забезпечення діяльності сфери реабілітації та соціалізації військовослужбовців України з урахуванням вітчизняного військового досвіду та міжнародної практики.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, зокрема здійснено аналіз чинного законодавства України та зарубіжних країн, а також вітчизняних, міжнародних наукових джерел і статистичних даних, що дозволило з'ясувати зміст адміністративно-правових засад реабілітації та соціалізації військовослужбовців України, сформулювати авторські пропозиції із підвищення ефективності їх реалізації. За результатами дисертаційної роботи сформульовано такі основні висновки:

1. Обґрунтовано, що реабілітація та соціалізація військовослужбовців в Україні – це комплексний процес, спрямований на відновлення фізичного, психічного та соціального функціонування захисників після поранень чи травм, що включає медичну, психологічну реабілітацію та їх соціальну реінтеграцію. З'ясовано, що адміністративно-правове регулювання реабілітації військовослужбовців – це діяльність суб'єктів владних повноважень, що спрямована на встановлення умов, механізмів та надання реабілітаційної допомоги військовослужбовцям та ветеранам; воно охоплює медичну, фізичну, психологічну та соціальну складові частини реабілітації, регулюється законодавством у сфері охорони здоров'я, соціального захисту та військової служби, а також залежить від ефективної роботи військових та цивільних закладів охорони здоров'я та відповідних державних органів. Визначено, що складниками адміністративно-правового регулювання реабілітації військовослужбовців є: 1) суб'єкти регулювання, до яких слід віднести Міністерство оборони, Міністерство охорони здоров'я, військові та цивільні заклади охорони здоров'я, а також інші суб'єкти владних повноважень, що реалізують державну політику у сфері реабілітації; 2) об'єкти регулювання – адміністративні правовідносини, що виникають у зв'язку з наданням реабілітаційних послуг військовослужбовцям, які зазнали поранень, травм чи захворювань; 3) методи, засоби та способи регулювання (розробка та затвердження програм реабілітації, відкриття (ліцензування) реабілітаційних центрів, сертифікація медичного персоналу, державні субсидії, державний контроль за діяльністю та інші).

2. З'ясовано, що основними вадами адміністративно-правового регулювання реабілітації військовослужбовців є: 1) відсутність програмного документа в цій сфері, до прикладу, Державної програми реабілітації військовослужбовців; 2) відсутність єдиного законодавчого акта, в якому слід урегулювати всі правовідносини, які виникають у сфері реабілітації військовослужбовців, до прикладу, Закону України «Про реабілітацію військовослужбовців України та осіб, які забезпечують обороноздатність, безпеку та правопорядок в Україні»; 3) відсутність або наявність низького рівня правового регулювання положень щодо розробки та затвердження програм реабілітації, відкриття (ліцензування) реабілітаційних центрів, сертифікації медичного персоналу, державних субсидій, державного контролю за їхньою діяльністю та інші.

3. Доведено, що з метою удосконалення адміністративно-правового регулювання реабілітації військовослужбовців доцільним є прийняття окремого Закону України «Про реабілітацію військовослужбовців України та осіб, які забезпечують обороноздатність, безпеку та правопорядок в Україні», в якому слід урегулювати такі положення: 1) визначити категорії осіб, які потребують реабілітації; 2) визначити базові критерії, за якими визначається необхідність і доцільність реабілітації; 3) визначити форми, методи та методології реабілітації; 4) закріпити права, обов'язки та відповідальність суб'єктів публічної влади, які мають забезпечувати реабілітацію військовослужбовців; 5) визначити рівні реабілітації військовослужбовців залежно від стану їхнього фізичного та психологічного здоров'я; 6) визначити правовий статус реабілітаційних закладів (види, форми та порядок діяльності); 7) закріпити загальні вимоги (ліцензійні вимоги) та критерії для надання послуг з реабілітації, у тому числі щодо персоналу таких закладів; 8) визначити джерела та порядок фінансування діяльності таких закладів.

4. Встановлено, що адміністративно-правовий механізм забезпечення реабілітації військовослужбовців – це сукупність правових засобів, норм та інституцій, які використовуються органами державної влади та управління для організації, надання та координації реабілітаційних послуг військовим, що постраждали внаслідок війни, з метою їхнього повноцінного повернення до життя у суспільстві. Доведено, що механізм адміністративно-правового забезпечення реабілітації військовослужбовців являє сукупність таких елементів: 1) адміністративно-правових норм, що визначають права та обов'язки учасників процесу реабілітації військових, структуру та функції органів управління у сфері реабілітації військових, медико-соціальні стандарти, процедури ліцензування та акредитації реабілітаційних закладів тощо; 2) форм, засобів та способів адміністративно-правового регулювання – діяльності суб'єктів суспільних відносин, спрямованої на надання послуг у сфері реабілітації військових, здійснення адміністративних процедур оформлення статусу ветерана, організації, контролю та оцінювання якості надання реабілітаційних послуг; 3) результатів адміністративно-правового регулювання – видання актів застосування права – рішень органів публічної адміністрації в результаті реалізації повноважень у сфері публічного адміністрування системою реабілітації військових; 4) оскарження (адміністративного, судового) рішень, дій чи бездіяльності органів публічної адміністрації у сфері реабілітації військових; 5) застосування заходів адміністративної та дисциплінарної відповідальності (до суб'єктів публічної адміністрації) за порушення законодавства у сфері реабілітації військових, а також усунення причин та умов, які зумовили настання таких порушень; 6) забезпечення виконання прийнятих рішень.

5. Виокремлено систему суб'єктів адміністративно-правового забезпечення діяльності сфери реабілітації та соціалізації військовослужбовців України, яку становлять: 1) суб'єкти формування державної політики реабілітації та соціалізації військовослужбовців України – нормотворчий рівень (Президент,

Верховна Рада, КМУ); 2) суб'єкти реалізації державної політики реабілітації та соціалізації військовослужбовців України – політико-адміністративний рівень (профільні міністерства, органи місцевого самоврядування, спеціалізовані установи); 3) допоміжні суб'єкти – суспільний рівень (громадські організації, волонтерські центри, міжнародні партнери).

6. Встановлено, що під інструментами адміністративно-правового забезпечення діяльності сфери реабілітації та соціалізації військовослужбовців України слід розуміти урегульовані законом або підзаконними нормативно-правовими актами форми, засоби та способи як діяльності суб'єктів владних повноважень щодо надання послуг у сфері реабілітації військових, здійснення адміністративних процедур оформлення статусу ветерана, видання адміністративного акта, організації, контролю та оцінювання якості надання реабілітаційних послуг, а також дії військовослужбовців, членів їхніх сімей та їхніх представників, спрямовані на адміністративне та судове оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень у цій сфері.

7. Наведено аргументи щодо: 1) доцільності запровадження в Україні позитивного зарубіжного досвіду (зокрема, Сполучених Штатів Америки та Держави Ізраїль) щодо реабілітації та соціалізації військових, зокрема щодо прийняття комплексного Закону України «Про реабілітацію та соціалізацію військовослужбовців України та осіб, які забезпечують обороноздатність, безпеку та правопорядок в Україні», в якому слід урегулювати категорії військових, які потребують реабілітації, визначити базові критерії, за якими визначається необхідність і доцільність реабілітації, визначити форми, методи та методології реабілітації, закріпити права, обов'язки та відповідальність суб'єктів публічної влади, які мають забезпечувати реабілітацію військовослужбовців, визначити рівні реабілітації військовослужбовців залежно від стану їхнього фізичного та психологічного здоров'я, визначити правовий статус реабілітаційних закладів та закладів соціальної підтримки (види, форми та порядок діяльності), закріпити загальні вимоги (ліцензійні вимоги) та критерії для надання послуг з реабілітації, у тому числі щодо персоналу таких закладів, визначити джерела та порядок фінансування діяльності таких закладів (за прикладом Держави Ізраїль); 2) створення у складі Міноборони України окремого Департаменту реабілітації та соціалізації (реінтеграції) військовослужбовців України, який має бути ключовим органом, що забезпечує координацію інших відомств і служб, які займаються реабілітацією та соціалізацією (реінтеграцією) військовослужбовців України (МОЗ, Мінветеранів, Мінсоцполітики), за прикладом США; 3) забезпечення ефективної діяльності електронного сервісу «Електронний кабінет ветерана» як окремого ресурсу за зразком Єдиного електронного порталу державних послуг ДІЯ, в якому доцільно розмістити доступ до таких послуг: статус ветерана (дані з державного реєстру щодо правового статусу ветерана) – сервіс дозволяє отримати електронне посвідчення ветерана з QR-кодом для підтвердження статусу в реєстрах; подання заяви до фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб; інформація про пільги та гарантії (на проїзд, навчання,

комунальні послуги), а також переглянути інформацію про різні статуси (учасник бойових дій, учасник війни); заявка для отримання соціальної допомоги та соціальної підтримки; заява для отримання психологічної підтримки; заява про отримання медичної реабілітації в реабілітаційних центрах. Адміністрування та юридичну й інформаційну підтримку цього сервісу потрібно покласти на Мінветеранів, яке під час його обслуговування має взаємодіяти з Міноборони, Мінсоцполітики, Мінохорони здоров'я та Мінцифри України.

8. Систематизовано та виокремлено дієві методики реабілітації військовослужбовців в Україні, які потребують належного адміністративно-правового регулювання, що включають фізичну (кінезіотерапію, ЛФК, протезування, реабілітацію спортом, анімал реабілітацію), психологічну (групову та індивідуальну терапію, роботу з психологічними травмами), соціальну (інтеграцію у суспільство через програми підтримки, культурні заходи, сімейну підтримку) та професійну реабілітацію (навчання, перекваліфікацію для повернення на ринок праці). Охарактеризовано реалізовані приклади належного адміністративно-правового забезпечення діяльності сфери реабілітації та соціалізації військовослужбовців України з урахуванням міжнародного досвіду, зокрема: медичних та психологічних практик реабілітації Національного центру реабілітації «НЕЗЛАМНІ» (Unbroken Ukraine) як національного проєкту, а також проєкту RECOVERY (Відновлення) як приватної ініціативи; практик соціально-психологічної підтримки військовослужбовців і членів їхніх сімей – Центру психологічної підтримки «Разом з тобою» та інших, виокремлено їх позитивний досвід та запропоновано механізми його реалізації.

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Статті, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Морозов О.А. Реабілітація та соціалізація військовослужбовців України як об'єкт адміністративно-правового регулювання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 11. С. 815–819. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-11/198>.
2. Морозов О.А. Адміністративно-правове регулювання реабілітації військовослужбовців України. *Право та державне управління*. 2024. № 4. С. 644–652. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.4.89>.
3. Морозов О.А. Система суб'єктів адміністративно-правового забезпечення діяльності сфери реабілітації та соціалізації військовослужбовців України. *Право і суспільство*. 2025. № 2. С. 703–712. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.2.95>.

4. Морозов О.А. Зарубіжний досвід адміністративно-правового забезпечення реабілітації та соціалізації військових в умовах війни та впровадження його практик в Україні. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2024. № 7(67). Р. 380–387. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2024.7.59>.

5. Морозов О.А. Адміністративно-правовий механізм забезпечення реабілітації та соціалізації військовослужбовців України. *Право і суспільство*. 2023. № 5. С. 497–504. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.5.72>.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Морозов О.А. Методики реабілітації та соціалізації військовослужбовців в Україні. *Proceedings of the international scientific conference “Modern Achievements in Legal Science and Practice”*, Riga, the Republic of Latvia, March 19–20, 2025. Riga : Publishing House “Baltija Publishing”, 2025. Р. 399–403. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-493-1-105>.

2. Морозов О.А. Система суб'єктів забезпечення реабілітації та соціалізації військовослужбовців в Україні. *Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права* : матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції, м. Кременчук, 5–7 грудня 2024 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. С. 604–610. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-165>.

АНОТАЦІЇ

Морозов О.А. Адміністративно-правові засади реабілітації та соціалізації військовослужбовців України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Ужгород, 2025.

У роботі здійснено характеристику адміністративно-правових засад реабілітації та соціалізації військовослужбовців України.

У роботі з'ясовано сутність реабілітації та соціалізації військовослужбовців України та їх складники. Виокремлено реабілітацію та соціалізацію військовослужбовців України як об'єкт адміністративно-правового регулювання, визначено систему адміністративно-правового регулювання реабілітації та соціалізації військовослужбовців України, з'ясовано її вади та перспективи удосконалення. Розкрито поняття та сутність адміністративно-правового механізму забезпечення реабілітації та соціалізації військовослужбовців в Україні, виокремлено систему суб'єктів адміністративно-правового забезпечення діяльності сфери реабілітації та соціалізації військовослужбовців України, охарактеризовано інструменти адміністративно-правового забезпечення діяльності сфери реабілітації та соціалізації військовослужбовців України, виокремлено особливості досвіду

окремих країн НАТО та Держави Ізраїль щодо адміністративно-правового забезпечення реабілітації та соціалізації військовослужбовців. Систематизовано та виокремлено дієві методики реабілітації військовослужбовців в Україні, які потребують належного адміністративно-правового регулювання, охарактеризовано реалізовані приклади належного адміністративно-правового забезпечення діяльності сфери реабілітації та соціалізації військовослужбовців в Україні з урахуванням вітчизняного військового досвіду та міжнародних практик.

Обґрунтовано, що реабілітація військовослужбовців в Україні – це комплексний процес, спрямований на відновлення фізичного, психічного та соціального функціонування захисників після поранень чи травм, що включає медичну, психологічну та соціальну реабілітацію. Доведено, що під механізмом адміністративно-правового забезпечення реабілітації військовослужбовців слід розуміти взаємопов'язану систему адміністративно-правових норм, що визначають права та обов'язки учасників процесу реабілітації військових, структуру та функції органів управління у сфері реабілітації військових, медико-соціальні стандарти, процедури ліцензування та акредитації реабілітаційних закладів; форми, засоби та способи адміністративно-правового регулювання; результати адміністративно-правового регулювання – видання актів застосування права та прийняття управлінських рішень; їх оскарження; застосування заходів адміністративної та дисциплінарної відповідальності та забезпечення виконання прийнятих рішень; розкрито їх сутність.

У результаті дослідження обґрунтовано, що одним із напрямів удосконалення адміністративно-правового регулювання реабілітації військовослужбовців є необхідність прийняття окремого Закону України «Про реабілітацію військовослужбовців України та осіб, які забезпечують обороноздатність, безпеку та правопорядок в Україні», в якому доцільно систематизувати всі напрями правового регулювання реабілітації військових – від системи органів публічного управління до реабілітаційних закладів та методик реабілітації.

Ключові слова: адміністративно-правові засади реабілітації військових, механізм адміністративно-правового забезпечення реабілітації військовослужбовців, напрями удосконалення адміністративно-правового регулювання реабілітації військовослужбовців, реабілітація та соціалізація військовослужбовців України.

Morozov O.A. Administrative and legal principles of rehabilitation and socialization of military personnel of Ukraine. – Qualification scientific work on the rights of the manuscript.

Thesis for a candidate degree in law sciences by speciality 12.00.07 – administrative law and process; financial law; information law. – Uzhgorod National University, Uzhhorod, 2025.

The work describes the administrative and legal principles of rehabilitation and socialization of military personnel of Ukraine.

The work clarifies the essence of rehabilitation and socialization of military personnel of Ukraine and their components. Rehabilitation and socialization of military personnel of Ukraine are identified as an object of administrative and legal regulation, the system of administrative and legal regulation of rehabilitation and socialization of military personnel of Ukraine is defined, its shortcomings and prospects for improvement are clarified.

The concept and essence of the administrative-legal mechanism for ensuring the rehabilitation and socialization of military personnel in Ukraine are revealed, the system of subjects of administrative-legal support for the activities of the rehabilitation and socialization of military personnel in Ukraine is identified, the instruments of administrative-legal support for the activities of the rehabilitation and socialization of military personnel in Ukraine are characterized, the peculiarities of the experience of individual NATO countries and Israel regarding the administrative-legal support for the rehabilitation and socialization of military personnel are highlighted. Effective methods of rehabilitation of military personnel in Ukraine that require proper administrative-legal regulation are systematized and identified, and examples of implemented administrative-legal support for the activities of the rehabilitation and socialization of military personnel in Ukraine are characterized, taking into account domestic military experience and international practices. It is substantiated that the rehabilitation of military personnel in Ukraine is a complex process aimed at restoring the physical, mental and social functioning of defenders after injuries or traumas, which includes medical, psychological and social rehabilitation. It is proved that the mechanism of administrative and legal support for the rehabilitation of military personnel should be understood as an interconnected system of administrative and legal norms that determine the rights and obligations of participants in the rehabilitation process of military personnel, the structure and functions of management bodies in the field of military rehabilitation, medical and social standards, procedures for licensing and accreditation of rehabilitation institutions; forms, means and methods of administrative and legal regulation; results of administrative and legal regulation – issuance of acts of application of law and adoption of administrative decisions; their appeal; application of measures of administrative and disciplinary liability and ensuring the implementation of decisions made; their essence is revealed. As a result of the study, it was substantiated that one of the directions of improving the administrative and legal regulation of the rehabilitation of military personnel is the need to adopt a separate Law of Ukraine “On the Rehabilitation of Military Personnel of Ukraine and Persons Ensuring Defense Capability, Security and Law and Order in Ukraine” in which it is advisable to systematize all directions of legal regulation of the rehabilitation of military personnel – from the system of public administration bodies to rehabilitation institutions and rehabilitation methods.

Key words: administrative and legal principles of military rehabilitation, directions of improving the administrative and legal regulation of the rehabilitation of military personnel, mechanism of administrative and legal support for the rehabilitation of military personnel, rehabilitation and socialization of military personnel of Ukraine.

Підписано до друку 08.11.2025. Формат 60х90/16. Папір офсетний.
Друк цифровий. Умовн. друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим. Зам. № 1151.
Видавництво і друкарня – Видавництво «Юридика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефони: +38 (095) 934-48-28, +38 (097) 723-06-08
E-mail: mailbox@juridica.od.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7653 від 18.08.2022 р.